

THÔNG TIN LUẬN ÁN

- Tên luận án: **Ảnh hưởng của vốn trí tuệ và vốn xã hội đến năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững thông qua quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ ở Việt Nam**
- Chuyên ngành: Quản trị kinh doanh – Mã số chuyên ngành: 62340102
- Nghiên cứu sinh: Phạm Anh Tuấn
- Tập thể hướng dẫn: PGS.TS. Phạm Quốc Trung và TS. Phạm Xuân Kiên
- Cơ sở đào tạo: Trường ĐH Bách Khoa, ĐH Quốc gia TP. HCM

Tóm tắt luận án

Mặc dù các nghiên cứu về quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ đã có sự gia tăng trong những năm gần đây. Tuy nhiên, liên quan đến quản lý tri thức giúp cải thiện năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ vẫn chưa được khám phá một cách đầy đủ trong các nghiên cứu trước.

Trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ, tri thức nội bộ chiếm ưu thế trong tổ chức, trong khi tri thức và nguồn lực có giá trị nhất có thể nằm ngoài tổ chức. Tuy nhiên, định hướng quản lý tri thức kết hợp cả tri thức bên trong (vốn trí tuệ bên trong) và bên ngoài (vốn trí tuệ bên ngoài và vốn xã hội) doanh nghiệp vẫn chưa được khám phá trong các nghiên cứu trước. Bên cạnh đó, tính bền vững đã trở thành một trong những yếu tố không thể thiếu trong môi trường kinh doanh hiện tại. Vì vậy, như một phần trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp, các tổ chức cần áp dụng các giải pháp tiếp cận thân thiện với môi trường và công nghệ tiên tiến để mang lại hiệu quả bền vững. Cách tiếp cận này sẽ ảnh hưởng tích cực đến các điều kiện xã hội và môi trường trong khi vẫn tạo ra doanh thu tài chính. Tuy nhiên, trước đây, khía cạnh tài chính và phi tài chính thường được sử dụng để phân tích hiệu quả. Và các tài liệu hiện có về trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp cho thấy, các nghiên cứu trước đây dường như không tìm hiểu khía cạnh liên quan đến hoạt động của các doanh nghiệp vừa và nhỏ. Đồng thời, các nghiên cứu hiện tại về doanh nghiệp vừa và nhỏ cũng không đề cập đến ảnh hưởng của đổi mới công nghệ lên hiệu quả bền vững, cũng như không đề cập đến ảnh hưởng của quản lý tri thức lên hiệu quả bền vững.

Ngoài ra, nghiên cứu xem xét đồng thời các mối quan hệ giữa quản lý tri thức, năng lực đổi mới, và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ cũng chưa được thực hiện trong các nghiên cứu trước. Từ những cơ sở này, đề tài “Ảnh hưởng của vốn trí tuệ và vốn xã hội đến năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững thông qua quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ” được hình thành với mục tiêu tổng quát là nhằm điều tra ảnh hưởng của vốn trí tuệ và vốn xã hội lên năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững thông qua quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ. Mục tiêu này được cụ thể thành ba mục tiêu sau: (1) Xác định ảnh hưởng của vốn trí tuệ bên trong, vốn trí tuệ bên ngoài, và vốn xã hội đến quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ; (2) Xác định các mối quan hệ giữa quản lý tri thức, năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững, đồng thời xác định vai trò trung gian của năng lực đổi mới trong mối quan hệ giữa quản lý tri thức và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ; và (3) Xác định ảnh hưởng của vốn trí tuệ bên trong, vốn trí tuệ bên ngoài, và vốn xã hội đến năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững thông qua quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ.

Đây là một nghiên cứu thực nghiệm. Quá trình suy diễn được thực hiện dựa trên các lý thuyết nền tảng cùng với các nghiên cứu trước, từ đó hình thành nên mô hình nghiên cứu cùng với 18 giả thuyết. Bối cảnh để kiểm định các giả thuyết là các doanh nghiệp vừa và nhỏ. Các thang đo liên quan được kế thừa từ các nghiên cứu trước. Sau giai đoạn nghiên cứu sơ bộ, dữ liệu dùng cho nghiên cứu chính thức được thu thập tại Thành phố Hồ Chí Minh với phương pháp lấy mẫu thuận tiện. Đối tượng khảo sát là giám đốc/phó giám đốc hoặc trưởng/phó phòng (mỗi doanh nghiệp là một mẫu). Cỡ mẫu chính thức của nghiên cứu là 238. Dữ liệu được phân tích bằng phần mềm SPSS 22 và AMOS 22.

Kết quả cho thấy, vốn trí tuệ bên trong có tác động tích cực lên năng lực đổi mới thông qua quản lý tri thức (cụ thể là thu nhận tri thức), qua đó dẫn đến hiệu quả bền vững; vốn trí tuệ bên ngoài có tác động tích cực lên năng lực đổi mới thông qua quản lý tri thức (bao gồm thu nhận và chia sẻ tri thức), qua đó dẫn đến hiệu quả bền vững; và vốn xã hội có tác động tích cực lên năng lực đổi mới thông qua quản lý tri thức (bao gồm thu nhận, chia sẻ, và ứng dụng tri thức), qua đó dẫn đến hiệu quả bền vững. Bên cạnh đó, các yếu tố trong mô hình giải thích được 61.8% sự biến thiên của năng lực đổi mới và 11.2% sự biến thiên của hiệu quả bền vững. Vì vậy, các yếu tố bao gồm vốn trí tuệ bên trong, vốn trí tuệ bên ngoài và vốn xã hội, cùng với các yếu tố trung gian của quản lý tri thức (bao gồm thu nhận, chia sẻ, và ứng dụng tri

thức) được đưa vào mô hình là phù hợp và có ý nghĩa. Ngoài ra, kết quả của nghiên cứu này cũng cho thấy, năng lực đổi mới đóng vai trò trung gian toàn phần trong mối quan hệ giữa quản lý tri thức (bao gồm thu nhận, chia sẻ, và ứng dụng tri thức) và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ. Từ đây, những đóng góp về mặt khoa học và thực tiễn được rút ra.

Đóng góp của luận án

Về mặt đóng góp đối với lý thuyết quản lý tri thức, đây là một trong những nghiên cứu đầu tiên cho thấy vai trò của đổi mới mở trong việc tạo ra nguồn vốn tri thức nhằm bổ sung nguồn lực cho doanh nghiệp thông qua việc xem xét tác động đồng thời của cả vốn trí tuệ bên trong, vốn trí tuệ bên ngoài, và vốn xã hội lên quản lý tri thức trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ. Không những vậy, đây cũng là một trong những nghiên cứu đầu tiên xem xét đồng thời các mối quan hệ giữa quản lý tri thức, năng lực đổi mới, và hiệu quả bền vững theo ba khía cạnh kinh tế, xã hội, và môi trường, qua đó làm rõ vai trò trung gian của năng lực đổi mới trong mối quan hệ giữa quản lý tri thức và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ. Cuối cùng, nghiên cứu này bổ sung cho lĩnh vực nghiên cứu về quản lý tri thức một mô hình cấp tổ chức, mô tả đồng thời các mối quan hệ giữa vốn trí tuệ (bên trong và bên ngoài), vốn xã hội, quản lý tri thức, năng lực đổi mới, và hiệu quả bền vững trong cùng một mô hình, giúp làm rõ vai trò trung gian của quản lý tri thức trong việc chuyển đổi vốn trí tuệ và vốn xã hội thành năng lực đổi mới và hiệu quả bền vững trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ.

Về mặt thực tiễn, nghiên cứu này giúp các nhà quản lý/chủ doanh nghiệp vừa và nhỏ biết được cách thức tạo ra tri thức mới và có giá trị cho tổ chức nhằm lấp đầy khoảng trống tri thức trong doanh nghiệp thông qua việc quản lý hiệu quả vốn trí tuệ và vốn xã hội. Cụ thể, việc kết hợp tri thức và nguồn lực bên ngoài với năng lực bên trong tạo nền tảng tốt cho hợp tác đổi mới. Quản lý tri thức hiệu quả ảnh hưởng tích cực đến năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp thông qua việc cung cấp tri thức phù hợp và cần thiết cho đúng người hoặc tổ chức vào đúng thời điểm. Điều này cuối cùng sẽ cải thiện năng lực đổi mới và duy trì hiệu quả bền vững. Do đó, doanh nghiệp cần đẩy mạnh hợp tác với các đối tác bên ngoài, cũng như thiết lập các mối quan hệ mạng lưới mạnh mẽ để thu nhận, chia sẻ, và phát triển tri thức mới, cũng như các sản phẩm và dịch vụ sáng tạo hơn. Bên cạnh đó, như một phần trách nhiệm xã hội của mình, các doanh nghiệp cần áp dụng các phương pháp tiếp cận thân thiện với môi trường

và công nghệ tiên tiến để đạt được hiệu quả bền vững. Về vấn đề này, thay đổi danh mục sản phẩm và quy trình, chủ động tham gia vào các hoạt động thân thiện với môi trường, và sử dụng các đổi mới công nghệ để phát triển bền vững nên trở thành ưu tiên hàng đầu đối với các doanh nghiệp.

Bên cạnh kết quả đạt được, nghiên cứu này vẫn còn một số hạn chế về thiết kế và triển khai nghiên cứu. Tương ứng với các hạn chế này, các hướng nghiên cứu có thể thực hiện trong tương lai đã được đề xuất.

Tập thể hướng dẫn

Nghiên cứu sinh

PGS. TS. Phạm Quốc Trung

TS. Phạm Xuân Kiên

Phạm Anh Tuấn